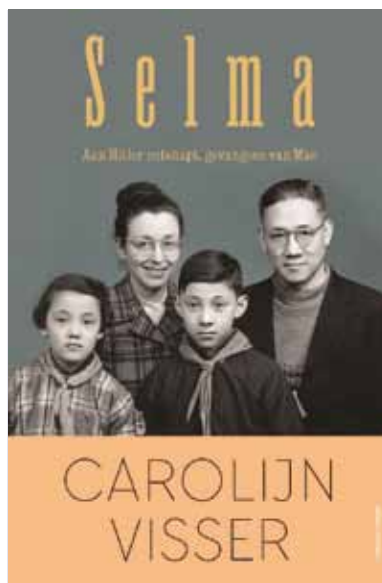

Nederlandse in maoïstisch China

Van de jaren zestig en zeventig kan ik me herinneren dat verscheidene mensen in Nederland gecharmeerd waren van de Volksrepubliek China onder leiding van Mao Zedong. Inmiddels is Mao ruim veertig jaar dood en zullen ook zijn sympathisanten hier – als zij nog leven – een realistischer kijk op China hebben gekregen. Bestsellers als *Wilde zwanen* van Jung Chang en *Het lelietheater* van Lulu Wang en andere publicaties hebben de ogen ongetwijfeld geopend.

Selma zou, als het verhaal enige decennia geleden was verschenen, eveneens zo'n eyeopener zijn geweest. Hoofdpersoon is Selma Vos uit IJmuiden, Joods van geboorte. Door samen met haar vader uit een trein naar Westerbork te ontsnappen en onder te duiken overleeft zij de oorlog. Na de bevrijding vertrekt ze naar Cambridge om er Engels te studeren. Daar ontmoet zij Chang Tsao, met wie ze trouwt. Na hun afstuderen gaan ze in Hongkong wonen en werken. Zoals veel Chinezen, die hun studie in het buitenland hebben gevolgd, wil Chang meehelpen aan de opbouw van de nieuwe Volksrepubliek. Vandaar dat hij niet aarzelt als hij een betrekking aan de Universiteit in Peking krijgt aangeboden. Bovendien kan Selma als taaldocente aan de slag, waardoor het gezin (ze hebben intussen twee kinderen), naar Chinese maatstaven gemeten en mede door een aantal privileges, frank en vrij en in betrekkelijke luxe kan leven. In 1966 echter, nadat Selma is teruggekeerd van een bezoek aan Nederland, komt er abrupt een einde aan de vrijheid. De Culturele Revolutie is uitgebroken en op scholen, universiteiten en op straat, zorgen scholieren en studenten met kreten als 'Dood aan de revisionisten' en 'Ruim alle monsters en gekken op' voor een complete chaos. Vooral docenten moeten

het ontgelden. Zij lijken aangeschoten wild. Ook het leven van Selma verandert op slag. Opnieuw komt ze in een hel terecht. Het begint meteen op het vliegveld. Ze moet haar paspoort inleveren. Thuis wacht haar een volgende onaangename verrassing. Ze heeft een ontslagbrief gekregen. Maar nog veel erger, na een huiszoeking hebben de Rode Gardisten Chang meegenomen. Collega's beschuldigen hem van kapitalisme en revisionisme. De martelingen en uithongering vervolgens zijn zo wreed dat hij ongeneeslijk ziek wordt en overlijdt. Ook Selma wordt de totale anarchie fataal. In een van de laatste campagnes van Mao wordt zij gearresteerd. Na alle beschuldigingen, intimidaties en zware mishandelingen ziet ze uiteindelijk geen uitweg meer en neemt ze het lot in eigen handen. Carolijn Visser, bekend als auteur van reisverhalen, heeft met *Selma* een meeslepende en aangrijpende geschiedenis geschreven. Deze is gebaseerd op onder meer gesprekken die ze met de zoon en dochter van Selma heeft gevoerd en de brieven die Selma zowel gecensureerd als ongecensureerd naar haar vader stuurde. Uiteraard geeft het verhaal ook een historisch overzicht met veel feiten over Mao's bewind. Ik noem er een paar: de grote parades in Peking (Selma mocht die als echtgenote van een vooraanstaand partijlid prominent bijwonen), het analfabetisme, de armoede en de hongersnood in grote delen van China (de zoon en dochter werden er tijdens hun heropvoeding op het platteland mee geconfronteerd), de slechte diplomatieke relatie tussen China en Nederland (daardoor is er in Peking alleen nog een 'Charge d'affaires' gevestigd), de woonsituatie van de doorsnee Chinees, de corruptie en al die zinloze bewegingen en ontwikkelingen als Laai Honderd Bloemen Bloeien, de Grote Sprong Voorwaarts, de Culturele Revolutie en de Campagne

Selma. Aan Hitler ontsnapt, gevangene van Mao. Carolijn Visser (Atlas Contact, Amsterdam 2016), 224 blz., € 19,99

tot Zuivering van de Klassengeleerden. Ook weidt de auteur in een van de laatste hoofdstukken uit over de invloed van het maoïsme op onze maatschappij. Een mooi voorbeeld is de SP, die in het begin van haar bestaan, analoog aan wat er in China gebeurde, altijd de vergaderingen opende met kritiek en zelfkritiek van haar leden. *Selma* is niet alleen boeiend voor docenten geschiedenis maar ook zeer geschikt voor havo- en vwo-leerlingen om er hun literatuurlijst mee te vullen. Het is een prachtig boek, dat door het persoonlijk vertelperspectief leest als een historische roman. Het bevat tevens impliciet wijze levenslessen. Wellicht de belangrijkste is dat het blindelings en klakkeloos volgen van een leider noodlottige gevolgen voor een samenleving kan hebben. Temeer wanneer de volgelingen worden volgestopt met oneliners. Mao heeft dat met *Het rode boekje* gedaan en helaas zien we het overal op de wereld nog steeds gebeuren. Ook in Nederland!

Gert Moleman